

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 11

NOVEMBER 2017

**ONTWERP P1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 100

Die nasienriglyn bestaan uit 25 bladsye.

AFDELING A

VRAAG 1: VISUELE LITERATUUR – NIE-VOORHEEN BESTUDEERDE WERK (VOORBEELDE)

- Ontwerp-terminologie: elemente en beginsels van ontwerp insluitend VYF universele beginsels van ontwerp.
- Tekens en simbole, stereotipering, vooroordeel en bevooroordeel in ontwerp: verband met visuele kommunikasie met die fokus op illustrasies, spotprente, plakkate, politieke propaganda, kommunisme en weerstand (bv. Weimar: Duitsland, Kuba, Rusland, China en Suid-Afrika.)
- Geskiedenis van tipografie: struktuur van teks, keuse van lettertipe, stilering van teks, hoofkategorieë van lettertipe ontwerp en geskiedenis van teks.

1.1 1.1.1 (Ken 8 punte toe vir enige VIER van die volgende elemente/ beginsels van ontwerp: Die effek wat geskep word moet ook vermeld word.)

VORM:

- Organiese/natuurlike kwaliteit, soos die vorms wat ons in die natuur sal vind, ☒ word in die sagte kurwes in die vorm van 'n skorsie gevind. ☒
- Die onreëlmatige, krom vorm van die blompot is driedimensioneel, aangesien dit ruimte inneem, wat dit 'n sensuele en fisiese teenwoordigheid gee. ☒

(2)

KLEUR:

- Die kleur van die buitekant van die blompot is geelwit met klein hoeveelhede dowwe grys kleure wat ingegraveer is. Die binnekant toon 'n soliede houtskool kleur ☒ wat 'n natuurlike en aardse effek skep. ☒
- Die natuurlike dof wit en grys toonwaardes word geneutraliseer deur klein deeltjies vlamrooi soos in die halfmaanvorm en minimale merkies van die oppervlakpatroon gesien kan word. ☒ Hierdie minimale dele voeg 'n onverwagte en opwindende effek toe. ☒

(2)

BEWEGING:

- Geïmpliseerde beweging word geskep deur die diagonale gedeelte van die blompot wat gegraveer is met 'n kronkellyn. ☒ Hierdie lyn laat die kyker se oog op 'n ritmiese, sensuele en harmonieuse manier om die afgeronde vorm van die blompot beweeg. ☒
- Geïmpliseerde beweging kan ook waargeneem word by die delikate lyne wat naby die opening van die blompot oor mekaar kruis. ☒ Dit lei die kyker se oog na die opening van die blompot se sagte diagonale lyne en delikate interaksie van die oppervlakpatroon. ☒

(2)

TEKSTUUR:

- Die keramiekvaas is glad en vertoon dof op die grootste gedeelte van die oppervlak wat ongeglasuurd is, met slegs die klein area van gebrande rooi ondergeglasuurd kleur wat glad ineenvloei met die geglasuurde oppervlak. ☒ Dit bied 'n natuurlike en warm effek. ☒
- Die gladde, dowwe oppervlak van die vaas kontrasteer met die klein hoeveelhede gegraveerde teksture en delikate lyne ☒ wat 'n interessante en opwindende taktiele oppervlak skep. ☒

(2)

FOKUS/KLEM:

- Klem op die afgeronde vorms van die vaas is duidelik, aangesien die fokus op die donkergrys gegraveerde lyn wat liggie skuins om die vaas buig gesien kan word. ☒ Dit trek die aandag van die kyker na die kurwes van die vaas wat bydra tot die natuurlike en organiese voorkoms van die keramiekproduk. ☒
- Klem word ook geplaas op die gebrande rooi halfmaanvormige detail aangesien dit die enigste opvallende kleur is op die natuurlike en neutrale kleure van die vaas. ☒ Dit skep 'n skielike uitbarsting van onverwagte kleur wat die visuele opwinding van die produk beklemtoon. ☒ (2)

KONTRAS:

- Die meestal donker, groot, dowwe wit oppervlak van die vaas kontrasteer met die donkergrys binnekant van die vaas. ☒ Dit skep 'n eenvoudige, sterk kontras. ☒
- Die dof-wit buitenste oppervlak van die vaas is groot in verhouding tot die delikate en klein detail van tekstuur wat 'n gebalanseerde, vredevolle effek skep. ☒ (2)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 2, MATIG 3, MOEILIK 3

1.1.2 (Ken 2 punte toe)

Sekere inheemse kulture is bekend vir die 'scarification' tegnieke wat op hul vel gedoen word wat simboliese betekenis het. ☒

Die oppervlaktekstuur / merke op die vaas herinner mens aan die tegniek met die klein stukkende tekstuur en delikate lynwerk en ander merke wat op die oppervlak van die vaas gesien kan word. ☒

Die vorm van die vaas lyk soos 'n leë droë botterskorsie ☒ wat deur inheemse kulture gebruik word om water te stoor. ☒ (2)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 1, MATIG 1

1.2 FIGUUR 2: PROPOGANDAPLAKKAAT

1.2.1 (Ken 2 punte toe)

Die fokus van 'n propaganda-plakkaat is dikwels negatief. Hulle verskyn gewoonlik gedurende tye van konflik en beklemtoon die verskille tussen mense en hul idees, spesifiek die bevordering van vrees vir mense en idees wat anders is. Daarom word minimale en helder kleure, soos swart met rooi gebruik om hierdie dramatiese en sterk propaganda-stelling te skep. ☒ Hulle maak ook gebruik van stereotipering en vooroordeel sowel as veralgemenings. Die inligting wat op 'n propaganda-plakkaat gegee word, word meestal streng beheer en net sekere informasie en boodskappe word daarin geplaas. ☒ 'n Propaganda-plakkaat kan egter ook positief wees deurdat dit lyding en ongelykhede in die samelewing kan beklemtoon. Die doel van 'n normale propaganda-plakkaat is egter om 'n duidelike boodskap oor te dra aan vele mense sonder om kultureel aanstootlik te wees. ☒ Dit sal grootliks afhang van die boodskap of die gebeurtenis bevorder word of nie. ☒ (2)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 1, MATIG 1

1.2.2 (Ken 4 punte toe)

GEBRUIK VAN BEELDE:

Die beeld van die tralies in 'n tronksel wat verander in kerse is 'n simbool wat lig in die duisternis van die lewe verteenwoordig, veral die individuele lewe. Hierdie verligting wat verteenwoordig die innerlike lig van 'n persoon wat dan die simbool van die gees van waarheid kommunikeer. ☒ Mense soos Nelson Mandela, 'n politieke gevangene in die apartheids-era in Suid-Afrika, is in die gevangenis vasgevang en het sy vryheid nodig. ☒ FIGUUR 2 verteenwoordig 'n propaganda-plakkaat omdat dit 'n spesifieke saak bevorder. ☒ Hierdie plakkaat lei die gedagtes en emosies van die publiek om die ondersteuning van mense te kry om die vrylating van politieke gevangenes te help. ☒ (2)

GEBRUIK VAN KLEUR:

Selfs as 'n persoon nie die taal kan lees van 'n boodskap wat deur 'n plakkaat vertoon word, stuur die krag en simboliek van die kleure 'n gevoel na die kyker. ☒

Die monochromatiese grys/swart gevangenishek/tralies beïnvloed die ontstellende gevoelens van emosionele swaarmoedigheid, mag, vrees, boosheid, gesag en opstand veroorsaak deur gevangenis, wat ook tipes verband hou met die betekenis van die dowwe, vuil en growwe kleure, wat in hierdie plakkaat die gevangenisstraf van Mandela verteenwoordig. ☒ Die gevangenstralies verander in wit kerse wat die volheid van die gees, die vernietiging van negatiewe energie, maar ook vrede, waarheid en suiwerheid verteenwoordig. Die kleur, rooi, wat agter die beeld van Mandela gesien word, verteenwoordig bloedvergieting deur anti-apartheidsaktiviste, asook leierskap, moed, wilsrag, woede, die gevaar en vasberadenheid van diegene wat by die saak betrokke is. ☒ (2)

**Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.
MATIG 2, MOEILIK 2**

1.3 (Ken 4 punte toe)

- GESTALT BEGINSELS:

Die leerder kan enige TWEE van die volgende antwoorde bied:

GESTALT BEWEGING VAN SLUITING: kom voor wanneer 'n voorwerp onvolledig is of 'n spasie nie heeltemal ingesluit is nie. ☒ Alhoewel die beeld van 'n syaansig van die Romeinse soldaat se kop nie voltooi is nie, is genoeg te sien om die vorm te voltooi, aangesien die kyker se persepsie die vorm van die kop voltooi. ☒

GESTALT BEWEGING VAN VOORTSETTING: kom voor wanneer die oog verplig is om deur een voorwerp te beweeg en na 'n ander voorwerp te gaan. ☒ Voortsetting vind plaas in die beeld van FIGUUR 3, want die kyker se oog sal natuurlikerwys die lyn volg van die top van die Romeinse soldaat se hoofklere / helm langs die lyn van die basis / onderkant van die kopdoek en dan na die gesig van die Romeinse soldaat. ☒

GESTALT BEGINSEL VAN FIGUUR EN GROND: verwys na die verhouding tussen 'n voorwerp en sy omgewing.-Die oog onderskei 'n voorwerp uit sy omliggende gebied. 'n Silhoeët of vorm word natuurlik beskou as figuur (voorwerp), terwyl die omliggende gebied as grond (agtergrond) beskou word. ☒ In FIGUUR 3 word die grond (voorwerp) gesien as die silhoeët van 'n gholfspeler wat sy gholfstok swaai. Die beweging / aksie word in die blokvorms wat uit die gholfstok na bo kring, uitgebeeld. ☒

(4)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 2, MATIG 2

1.4 (Ken 6 punte toe)

Enige DRIE van die volgende::

- **STILERING:**
Stilering is die vereenvoudigde voorstelling van iets, dit bevat baie min visuele inligting en bevat dikwels weinig diepte of gedetailleerde lyne. ☒
Die plakkaat van FIGUUR toon die vereenvoudigde en plat vorms van die gesig, hare en skouers van 'n vrou, met minimale besonderhede van haar gesig en oorbelle wat haar gesigskenmerke en dekoratiewe oorbelle toepaslik en effektief laat voorkom. ☒ (2)
- **SERIFS:**
Serif is die klein fyn addisionele strepies ☒ wat aan die einde van die lettervorms bygevoeg word, soos gesien in die hoofspreuk "Krag en Gelykheid" van die teks van die plakkaat van FIGUUR 4. ☒ (2)
- **REVERSED-OUT-TYPE:**
Word gesien in die plakkaat as die lettertipe vir die " krag/mense" en is rooi op 'n donker swart agtergrond. ☒ Dit maak die teks prominent en maklik om te lees. ☒ (2)
- **KERNING:**
Verwys na die aanpassing van spasies tussen individuele letters. Die hoofdoel van kerning is om 'n meer gebalanseerde en visuele aangename resultaat te behaal. ☒ Sekere letters in die teks gesien in FIGUUR 4 moes individueel gespaseer word; andersins indien dit outomaties gedoen is, sou sekere letters onvanpas gespaseer word en die woorde sou nie korrek lees nie. ☒ (2)

MAKLIK 2, MATIG 2, MOEILIK 2

1.5 (Ken 4 punte toe)

Bied TWEE goed ondersteunde vergelykings.

- **Kandidate moet in paragrawe en volsinne skryf, sonder die gebruik van kolpunte of opskrifte.**
- **Aparte opskrifte word in die nasienriglyne gebruik om merk te vergemaklik.**
- **Kandidate moet ook puntsvergelyking toon. Geen punte sal vir twee afsonderlike besprekings toegeken word nie.**
- **Kandidate se antwoorde moet toon dat hulle 'n goeie begrip van stereotipering het as 'n vaste indruk van 'n groep wat gebaseer is op die ervaring van 'n individu.**

Die volgende vergelykings blyk uit FIGUUR 5 en FIGUUR 6:

BEELDE: Die beeld in FIGUUR 5 bevorder die stereotipe wat die verwagting skep dat vroue verleidelik of uitlokkend moet lyk en 'n pragtige, slanke lyf moet hê om hierdie onderklere te bevorder. Sy word ook gesien in 'n grasiëuse en aantreklike houding met haar hare wat deurmekaar is en op haar gesig val. ☒ Hierdie beelde plaas onnodige druk op vroue wat nie so mooi en sexy lyk soos hierdie model uitbeeld nie. ☒

Die stereotipe wat in FIGUUR 6 gesien word, toon egter die verwagting dat moeders tuisteskeppers moet wees, toegewy moet wees aan die skoonmaak van hul huise vir hul gesinne, maar toon nogtans skoonheid en geluk ten spyte van hierdie huishoudelike skoonmaaktakies. ☒ Die vrou in die advertensie word ook getoon waar sy 'n mooi wit bloes dra, haar hare is sag en vroulik gekrul en haar jong dogter word saam met haar getoon. ☒ Die beeld van "Mr Clean", wat in die linkerhoek gesien word, word uitgebeeld as 'n aantreklike en goed gespierde man, een wat 'n huishoudelike en mooi vrou sal waardeur. ☒ (2)

TEKS: Die teks wat in FIGUUR 5 gesien word, is Sans Serif, wat in sy delikaatheid en belangstelling aantreklik lyk met slegs die gebruik van hoofletters. Die minimum gebruik van woorde maak die produknaam geheimsinnig en verleidelik lyk. ☒ Die produknaam / teks is gebruik op 'n effense swart agtergrond wat dramaties lyk en die indruk gee dat vroue aantreklik is in die opwinding van die nag. ☒

Die teks wat in FIGUUR 6 gesien word, is egter in klein letters wat nie die belangrikheid van die spesiale geleentheid van Moedersdag weerspieël nie. ☒ Die slagspreuk stel ook dat 'n ma die werk moet doen wat regtig saak maak wat insluit dat sy huishoudelik is sowel as trots op haar huis. ☒ (2)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.
MAKLIK 1, MATIG 2, MOEILIK 1

VRAAG 1	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	TOTAAL
Maklik	3	1	2	2	1	9
Matig	4	3	2	2	2	13
Moeilik	3	2		2	1	8
TOTAAL	10	6	4	6	4	30

AFDELING B: GESKIEDENIS VAN ONTWERP EN POPULÊRE KULTUUR

- Ontwerpgeskiedenis: Hersien Industriële Revolusie en die Kuns en Handwerkbeweging, Art Nouveau, Die Bauhaus, Art Deco, Skandinawiese, De Stijl, Die Modernistiese Tydperk.
- Visuele analise (nie-voorheen bestudeerde voorbeelde van ontwerp): basiese terminologie wat ontwerp en eienskappe beskryf en ondersteun, om met selfvertroue gebruik te word.
- Onderzoek na populêre kultuur binne elk van die geskiedenis van ontwerpbewegings hierbo gelys, met die fokus op mode-, musiek- en sosiale omgewings.

VRAAG 2: INTERNATIONALE GESKIEDENIS VAN ONTWERP: (KUNS EN KUNSVLYT KUNSBEWEGING; ART NOUVEAU; BAUHAUS; ART DECO; DE STIJL; MODERNISME; SKANDINAWIES)

2.1 (Ken 10 punte toe)

NEEM KENNIS:

- **Kandidate moet in paragrawe en volsinne skryf, sonder die gebruik van punte of afsonderlike opskrifte.**
- **Afsonderlike opskrifte word in die memo gebruik om nasien te vergemaklik.**
- **Leerders moet puntvergelyking toon. Geen punte sal toegeken word vir twee aparte besprekings nie.**

FIGUUR 1: Skandinawiese stoel

FIGUUR 2: Kuns en Kunsvlyt kunsbeweging

DOELWITTE:

FIGUUR 1 weerspieël die idee dat dit 'n pragtige en funksionele alledaagse stoel is, nie net bekostigbaar vir die rykes is nie, maar toeganklik is en ook byval by die massas vind, ☒ met die gebruik van nuwe laekoste-materiaal van vormgedrukte hout en produksiemetodes, en nog steeds hoë-gehalte ontwerpe vervaardig. ☒

FIGUUR 2 weerspieël die doel van 'n styl wat 'n kultuur geskep het wat van 'n oorlogsverskeurde Europa wou ontsnap deur 'n alternatiewe realiteit van eksotisme, glans, elegansie en luukse te skep. ☒ Hierdie kultuur weerspieël materialistiese waardes, daarom is klem gelê op styl, status en besittings met die gebruik van leer en vlekvrystaal op die stoel. ☒

(2)

INVLOEDE:

In FIGUUR 1 toon die Skandinawiese stoel die invloed van modernistiese en Bauhaus-bewegings, wat gekenmerk word deur artistieke innovasie sowel as tegnologiese vooruitgang in die vervaardiging. ☒ Nuwe materiale, soos gesien kan word met die gebruik van vormdrukstukke en plastiek op die sitplek. ☒

FIGUUR 2 Die Art Deco-stoel toon die gebruik van hoekige lyne met skerp-gekante motiewe wat beïnvloed word deur historiese antieke kulture soos die Antieke Egiptiese piramides en Mesopotamiese argitektoniese vorms. ☒ Die slanke, gladde tekstuur van die stoel wys ook Art Deco se obsessie met en invloed van die Masjien-era en modernisme met die gebruik van nuwe materiale en prosesse. ☒ Hierdie stoel toon ook Art Deco se behepthed met die Masjien-era ('Machine Age') met die sirkelvormige vorms wat aan die kante van die stoel aangebring is, wat die voorkoms van geïmpliseerde roterende beweging aandui. ☒

(2)

ALGEMENE KARAKTEREIEISKAPPE:

FIGUUR 1 toon Skandinawiese ontwerp wat gekenmerk word deur eenvoud, minimalisme en funksionaliteit wat in die 1950's in Finland, Noorweë, Swede, Ysland en Denemarke ontstaan het. ☒ Ligte hout word gebruik in kombinasie met nuwer plastiek wat op die sitplek gesien word en die vervaardigingsmoontlikhede in sy totaliteit aanvaar het. Die stoel is tipies eenvoudig in vorm ☒ met skoon lyne en gladde oppervlaktes. ☒ Organiese geboë lyne van die rugleuning en sitplek word gekombineer met die reguit lyne van die stoelpote. ☒ Vormdruk hout word in die gekromde sitplek en rugleuning gesien. ☒

FIGUUR 2 toon Art Deco se beheptheid met die Masjien-era ('Machine Age') en aërodinamika, deur die gebruik van sirkelvormige vorms, gladde tekstuur en voorkoms van beweging met die geïmpliseerde roterende beweging soos gesien aan die kante van die stoel. ☒ Die stoel toon ook 'n minimalistiese / beperkte palet van kleure met die gebruik van oorwegend rooi en klein hoeveelhede swart met silwer staalafwerking, ☒ lyk elegant en slank met sy abstrakte vorms en vorms. ☒ Simmetriese balans word gebruik. ☒ Hierdie klubstoel vertoon die Art Deco-ideaal van 'n ontwerp wat die nuutste tegnologie met sy gladde lyne, geometriese vorms en vaartbelynde vorms benut. ☒ Dit is bedek in leer en afgewerk met vlekvrystaal, wat bydra tot die luuksheid en elegansie van die stoel. ☒

(6)

**Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.
MAKLIK 3, MOELIK 4, MOEILIK 3**

2.2 (Ken 8 punte toe)

NEEM KENNIS:

- **Kandidate moet in paragrawe en volsinne skryf, sonder die gebruik van kolpunte of afsonderlike paragrawe.**
- **Aparte opskrifte word in die memorandum gebruik om nasien te vergemaklik.**

FIGUUR 3: Verpakkingsontwerp geïnspireer deur Art Nouveau

ONDERWERP:

Die ontwerp in FIGUUR 3 is geïnspireer deur die grasiëuse, sensuele vroulike figuur met kronkelede, vloeiende hare, ☒ natuur en organiese vorms soos gesien in die beelde van plante in die dekoratiewe raam. ☒

(1)

KLEUR:

FIGUUR 3 toon die gebruik van silwer/grys en gedempte pastel lila in die ontwerp. ☒ Kleure is plat en sag en gee 'n baie vroulike gehalte aan die ontwerp. ☒

(1)

BALANS:

FIGUUR 3 toon Art Nouveau se tipiese gebruik van asimmetriese balans, waar beide kante van die illustrasie van die verpakkingsontwerp van mekaar verskil, maar die ontwerp is eweredig en teenstellende elemente is harmonies binne die samestelling. ☒ Dus word stabiliteit en visuele balans bereik. ☒

(1)

LYN:

Hierdie Art Nouveau-geïnspireerde ontwerp toon die tipiese eenvoud en sterk beheersing van lyne. ☑ Die ontwerp maak gebruik van deurlopende krommende, vloeiende en sensuele lyne wat die werk 'n organiese gevoel gee. ☑ Deurlopende lyne vloei van die onderkant van die ontwerp en die kromme na bo en na binne, wat die oog na die vrou se figuur omhels. ☑

(1)

FIGUUR 4: De Stijl geïnspireerde verpakkingsontwerp

ONDERWERP:

FIGUUR 4 toon abstrakte ontwerp waar geen herkenbare onderwerp gesien kan word nie. ☑ 'n Rooster, tipies van De Stijl, word gesien waar die lyne swart is en sommige van die gebiede binne die rooster word ingevul met die primêre kleure rooi, blou en geel, op 'n wit agtergrond. ☑ Reguit horisontale en vertikale lyne is duidelik te sien. ☑ Positiewe mistiek wat Schoenmaekers, 'n Nederlandse filosoof en teosoof, plastiese wiskunde genoem het, waar die natuur vereenvoudig kan word tot basiese verhoudings en teenoorgesteldes. ☑ Die onderwerp is onpersoonlik, abstrak en vereenvoudig. ☑ Die ontwerp word behaal deur vorms op te breek in afsonderlike gebiede, wat fragmentering genoem word. ☑

(1)

KLEUR:

Slegs die primêre kleure rooi, blou en geel word in blokvorms gesien met 'n swart rooster en 'n wit agtergrond soos wat in die meeste van die De Stijl - ontwerpe gevind word. ☑

(1)

BALANS:

Die Nederlandse tradisie van logika, erns en helderheid word toegepas om harmonie en balans in die roosterontwerp te skep. ☑ Asimmetriese balans is duidelik omdat die primêre kleure die verskillende grootte reghoekige en vierkantige vorms wat deur die rooster geskep word, vul, waar geen twee vorms dieselfde is nie, maar 'n visuele balans word geskep. ☑

(1)

LYN:

Sterk, vetgedrukte, reguit vertikale en horisontale lyne sny mekaar om 'n geometriese rooster te skep. ☑

(1)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 3, MATIG 3, MOEILIK 2

2.3 (Ken 6 punte toe)

EIENSKAPPE VAN KUNS- EN KUNSVLYTBEWEGING SOOS GESIEN IN FIGUUR 5:

Enige VIER van die volgende:

- Handgemaakte loodglas tegnieke is gebruik, wat die invloed van Gotiese (Middeleeuse) loodglas-vensters toon. ☒
- Die kuns en kunsvlytbeweging was gekant teen masjien- en massaprojekte. Hierdie lampe ('light fixtures') is handgemaak soos in die kuns en kunsvlytbeweging gedoen is, wat voldoen aan hul ideaal van eenvoudige handgemaakte voorwerpe van hoë gehalte en afwerking. ☒
- Natuurlike kleure word gesien in die natuurlike kleure van hout, grys metaal en room en groen gebrandskilderde glas. ☒
- Die versiering word vereenvoudig soos gesien in die kuns en kunsvlytbeweging wat versiering slegs gebruik het om die ontwerp te verbeter en nie net vir versiering nie. ☒
- Die lampe is handgemaak soos in die kuns en kunsvlytbeweging gedoen is toe belangstelling in handwerk en 'n geestelike konneksie met hul omgewing, sowel natuurlik as mensgemaak, herleef is. ☒
- Die ontwerp toon gebruik van verskillende kwaliteit materiale en tegnieke, met spesifieke klem op natuurlike materiale soos hout en metaal. ☒
- Die natuurlike graan van die hout word getoon, tipies van kuns en kunsvlytbewegings. ☒
- Die samestelling van die ontwerp is simmetries gebalanseerd. ☒ (4)

'WAARHEID TOT MATERIAAL' ('TRUTH TO MATERIALS') BEGINSEL SOOS GESIEN IN FIGUUR 5:

Die hanglampontwerp voldoen aan hierdie beginsel deurdat dit nie onnodige versiering vertoon nie en dit toon die natuurlike skoonheid van die materiale.

☒ Daar is niks om die aandag af te lei van die funksie van hierdie eenvoudige suiwer vorm nie. ☒ (2)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 2, MATIG 2, MOEILIK 2

2.4 2.4.1 (Ken 4 punte toe)

Enige EEN: die naame van die ontwerpprodukt sowel as die naam van die ontwerper moet gegee word om volpunte te verkry.

- Bauhaus-gebou, ontwerp deur Walter Gropius. ☒
- 'Cradle', ontwerp deur Peter Keler. ☒
- 'Cantilivered' stoel, ontwerp deur Mart Stam. ☒
- 'Wassily'-stoel, ontwerp deur Marcel Breuer. ☒
- 'Weimar'-teepot, ontwerp deur Kenne. ☒
- 'Tea-extract' pot, ontwerp deur Marianne Brandt. ☒
- Teepot, ontwerp deur Marianne Brandt. ☒
- Teesiffie, ontwerp deur Wolfgang Tumpel. ☒
- Tee-glas, ontwerp deur Josef Albers. ☒
- 1923 Bauhaus uitstillingsplakkaat, ontwerp deur Joost Schmidt. ☒ (1)

'N KORT ANALISE VAN DIE VOORBEELD WAT DEUR DIE KANDIDAAT VIR DIE VRAAG GEGEE WORD, MOET BEANTWOORD WORD VIR VRAAG 2.4.1.

- 'n Voorbeeld van die analise van die **Teepot**, ontwerp deur Marianne Brandt:

Hierdie teepot is 'n tipiese voorbeeld van Bauhaus funksionaliteit. ☑ Dit het duidelike en eenvoudige lyne sonder enige versiering en is dus 'n voorstelling van 'n suiwer vorm. ☑ Die teepot bestaan hoofsaaklik uit 'n kombinasie van halfsirkels wat in die bodem en deksel herhaal word. ☑ Kleur en materiaalkontras word beklemtoon deur die silwer kleur van die metaal en die donker ebbenhout handvatsel en deksel. ☑ Die teepot is asimmetries gebalanseerd met die handvatsel wat strategies van die middel af geleë is, terwyl dit terselfdertyd die delikate vorm van die tuit uitbalanseer. ☑

(3)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.
MAKLIK 1, MATIG 3

2.4.2 (Ken 2 punte toe)

Die term "Vorm volg Funksie" is duidelik in hierdie Bauhaus-produk en argitektuur sigbaar. Die funksie van die produk of die doel van die gebou bepaal die vorm sonder om die primêre funksie te verbloem. ☑

(2)

MOEILIK 2**[30]**

VRAAG 2	2.1	2.2	2.3	2.4	TOTAAL
MAKLIK	3	3	2	1	9
MATIG	4	3	2	3	12
MOEILIK	3	2	2	2	9
TOTAAL	10	8	6	6	30

VRAAG 3: POPULÊRE KULTUUR

(Ken 10 punte toe)

- **Kandidate moet in paragrawe en volsinne skryf, sonder die gebruik van kolpunte of afsonderlike opskrifte.**
- **Afsonderlike opskrifte word in die nasienriglyne gebruik om nasien te vergemaklik.**
- **Die impak van *sosiale faktore* wat veranderings in tendense in die ontwerpbewegings geskep het, moet aangebied word.**
- **TWEE ontwerpbewegings moet bespreek word.**

ART NOUVEAU (1890–1905): Een van die belangrikste ontwerpelemente in populêre kultuur gedurende die Art Nouveau-tydperk is die uitbeelding van vroue as sensuele wesens van skoonheid en inspirasie. ☒ Die wêreld het begin verander: vroue is meer respek betoon het stemreg gekry. ☒ Gedurende die 1800's was advertensies waarin vroue voorkom, konserwatief en beperk. ☒ Daarna het hulle vry en nogal geheimsinnig geword, soos gesien word in Alphonse Mucha se prente, plakkate, skilderye en teaterstelle met vroue wat in vloeiende klere met lang vloeiende hare uitgebeeld is. ☒ Alle ontwerpe, insluitend gesnyde hout meubels, het 'n vroulike vloeiende kwaliteit bekom. Dit is op alle vlakke gesien, van plakkate tot lampe, ysterrame en parfuumbottels. ☒ Dit was 'n reaksie op die preutse Victoriaanse era wat destyds in Engeland plaasgevind het. ☒ Naakte figure is gevier vir hul skoonheid soos gesien in die werk van René Lalique. Art Nouveau het uiteindelik die populêre kultuur in Europa en Amerika beïnvloed. ☒ Dit het tot 'n einde gekom met die uitbreek van die Eerste Wêreldoorlog. ☒

BAUHAUS (1919–1933): Onder leiding van Walter Gropius, Paul Klee, Marcel Breuer, Josef Albers, Mies van der Rohe en Wassily Kandinsky, het studente van die Bauhaus die geleentheid aangegryp om geboue, meubels, films, fotografie, teater, musiek, speelgoed, toestelle en mode te heroorweeg. ☒ Die Bauhaus het hul daarop toegespits om aan die behoefte vir gesonde behuising van 'n groeiende stedelike bevolking onder moeilike ekonomiese toestande, te voorsien. ☒ Dit het hulle met verbeeldingryke en praktiese oplossings gedoen. Hulle wou voordeel trek uit nuwe tegnologie en 'n deurbraak vir rasionele en funksionele vorm in ontwerp behaal. ☒ Kostebesparende industriële massaproduksie om produkte vir die massas bekostigbaar te maak, is gedoen onder leiding van Hannes Meyer. ☒ Hierdie massaproduksie het baie mense werkloos gelaat. ☒ Die hoofdoel van die Bauhaus was om die materiële wêreld opnuut te beskou en om die eenheid van alle kuns te weerspieël. ☒ Die Bauhaus-skool se oorgang van eksperimentele handwerk na 'n konsentrasie van prototipes vir massaproduksie is die basis van industriële ontwerp. ☒

ART DECO (1925–1939): Na die Eerste Wêreldoorlog het die populêre kultuur nie die rebelse kwaliteit van vooroorlogse Art Nouveau gehad nie. ☒ 'n Sin vir ontvlugting het die populêre kultuur van hierdie tyd sterk beïnvloed. ☒ Jazzklubs het baie gewild geword, wat bygedra het tot die dekade wat as die 'dawerende twintigerjare' ('roaring twenties') bekend sou word. ☒ Mense wou vermaak word. ☒ Ontwerpe van hierdie tyd het ook 'ontsnap' ('escape') deur te verwys na die antieke verlede (bv. Egipte, Griekeland, Rome, Afrika en die Aztec-beskawing). ☒ Vir diegene wat dit kon bekostig, het ontsnap 'n werklike moontlikheid geword deur skeepsreise en treinreise te onderneem. ☒ Glansryke reis en spoed het gelei tot die gebruik van vaartbelyning in die latere Art Deco tydperk. ☒ Vroulike modes het meer vormloos en reghoekig geword en minder vroulik. Hierdie losser styl weerspieël die algemene houding van jong vroue in die 1920's – nie meer gebonde aan hul tradisionele rolle nie. ☒ Na hulle is verwys as die sogenaamde 'flappers'. Hulle het as die sogenaamde 'flappers' bekend gestaan. ☒

1950's: Die Tweede Wêreldoorlog het tot 1945 geduur en het 'n dramatiese impak op die sosiale, politieke en ekonomiese landskap gehad. ☑ Soldate het huis toe gegaan om oor te begin, of die oue te herbou; verhoudings en gesinne wou 'n perfekte gesinslewe hê. ☑ Hierdie behoefte het die atmosfeer en kultuur van die 1950's beïnvloed. ☑ Nog 'n belangrike aspek was die fokus op tegnologie en hoe dit gebruik kan word om lewensgehalte te verbeter. ☑ Daar was geen ruimte vir eksperimentering of opstand nie. Hierdie era weerspieël ooreenstemming/ insiklikheid en gesinsoriëntering. ☑ Advertensies, televisie- en radioprogramme, mode- en produkontwerp het almal 'n gelukkige gesin weerspieël. ☑ Geslagsrolle is gestereotipeer met vroue as huisvroue en mans as die broodwinner / verskaffer en hoof van sy familie / huis. ☑ Tieners en jong volwassenes moes te alle tye na hul ouers luister, op 'n respekvolle manier optree en bo alles glimlag en gelukkig lyk. ☑ Die ideale lewe wat mense geskep het, was egter 'n illusie. Teen die einde van die 1950's het jongmense begin rebelleer en die waardes, kultuur en oppervlakkige aard van die wêreld rondom hulle bevraagteken. ☑

1960's: Hierdie tyd het bekend geword as 'n tyd van verandering waar tieners selfbewus geword het. Hulle was die dryfkrag agter advertensies en verbruikerswese, sowel as geloofstelsels en houdings van die tydperk. ☑ Tradisionele funksionele ontwerpe van die 50's is vervang met ontwerpe wat kleur, uitdrukking en die konsep van verandering met ope arms aangegryp het. ☑ Ontwerpe was nie meer staties en konserwatief nie, maar eerder omvattend, dekoratief en anti-funksioneel. ☑ Ontwerpe het gewild geword in die mode, produkte, meubels, binnenshuise versiering, en het die populêre kultuur as inspirasie gebruik. ☑ Op Art het na vore getree met as hoofdoel om mense te laat glo in die illusie wat geskep is deur kleure en lyne in wiskundige komposisies. ☑ Op kuns was revolusionêr. Dit het nie tradisionele onderwerpe of voorwerpe gehad nie, geen portrette, landskappe of stillewes nie. ☑ Dit het slegs 'n konsep en 'n ervaring verteenwoordig wat 'n kenmerk was van baie aspekte van die popkultuur. ☑ Ruimtevaart het 'n ander belangrike kenmerk van hierdie dekade geword. ☑ In 1969 het Neil Armstrong op die maan geloop, wat gelei het tot beelde van ruimteverkenning deur populêre kultuur deur films, boeke, PV-klere, futuristiese interieurs en selfs advertensies. ☑ Aan die einde van die 1960's het die protes-lewenstyl gewild geword. ☑ Die jeug het 'n nuwe siening aangehang oor die samelewing en politiek, maar die wêreld was nie so vinnig om te verander nie. Hierdie kultuur het idees van "liefde nie-oorlog", verskillende dwelms en promiskue gedrag aangehang. ☑ Psigedeliese kuns het die visuele uitdrukking van die latere 1960's gevorm, met helder en kontrasterende kleure, verwikkelde ontwerpe, Art Nouveau-styltype en organiese samestelling. ☑ Die 1960's het 'n musikale revolusie gebring. Kunstenaars van hierdie era het popmusiek verander, aangesien hulle die idees en waardes van die jeugkultuur van die tyd verteenwoordig ☑ – The Beatles, The Rolling Stones, Jimi Hendrix.

1970's: Dit was 'n tydperk van teenstrydigheid. Die ontvlugtings ('escapist') disco-kultuur was in teenstelling tot die verskuiwing na omgewingsbewustheid. ☑ Invloede op ontwerp in hierdie era was die Kubaanse missielkrisis, die Vrouebevrydingsbeweging en die wêreld se eerste omgewingskonferensie. ☑ In 1973 was daar 'n energiekrisis in Amerika veroorsaak deur die stop van olie-invoer uit die Midde-Ooste. Dit het die ekonomie verwoes en die hele wêreld beïnvloed. ☑ Hierdie situasie het bewustheid gebring aan die behoefte aan alternatiewe energie soos hidro-, wind- en sonkrag. ☑ Alternatiewe begrippe het gevolglik gewild geraak, met die praktyke van joga, oostelike filosofieë, alternatiewe genesing en alternatiewe maniere om geslagsrolle en gelykheid vir almal te beskou. ☑ In 1972 is die Verenigde Nasies se konferensie oor die menslike omgewing in Stockholm gehou. Dit was die begin van wêreldwye bewustheid van omgewingsvraagstukke, wat 'n meer omgewingsbewuste verbruikerskultuur geskep het, veral onder die jeug. ☑ Punk-kultuur in Brittanje was die gevolg van sosiale probleme wat veroorsaak is deur hoë vlakke van werkloosheid, wat op sy beurt finansiële probleme veroorsaak het. ☑ Mohawk-haarstyle, geskeurde en tweedehandse klere, aggressiewe lewenstyl, gedrag en musiek was die subkultuur-tendens. ☑

1980s: Ekonomiese swaarkry en sosiale probleme het in die 1980's voortgeduur. Oorloë, soos die oorlog in Iran en Irak, het internasionale nuus geword, en baie Westerse lande het skuldprobleme en ekonomiese resessies beleef. Die kernongeluk in 1986 by die Tsjernobil-kernaanleg was verwoestend en die NASA-ruimteskip Challenger, Zambië en Namibië het dwarsdeur die 1980's voortgegaan. ☒ Hierdie gebeure is slegs 'n paar van die belangrikste sosiale, ekonomiese en politieke swaarkry wat gedurende die 80's verduur is. ☒ Die dekade is egter ook vol wonderlike vooruitgang wat deel van die populêre kultuur sou word. Die wêreld het gedurende die 1980's bewus geraak van Vigs, en die siekte, moontlike behandelings en bewustheid is sedertdien deel van die populêre kultuur. ☒ Die gewilde Live Aid-musiekkonserte wat daarop gemik is om bewustheid van en geld vir die lyding van Ethiopiese mense as gevolg van hongersnood te verhoog. ☒ In die vroeë 1980's het die Commodore 64 en die Macintosh-rekenaar, wat deur Apple geskep is, die eerste twee rekenaars geword om suksesvol in die persoonlike rekenaar-mark te beweeg. ☒ Die impak van hierdie tegnologie het die wêreld geskep waarin ons vandag leef. ☒ Gewilde videospelletjies het ook voordeel getrek uit tegnologiese vooruitgang wat deel uitmaak van die populêre kultuur. ☒ Musiek-ikone soos Madonna en Michael Jackson het 'n belangrike komponent geword van die 80's populêre musiek en het ook inspirerende mode-ikone geword. ☒ Uitgebreide musiekvideo's het daartoe gelei dat hierdie musiek-ikone visuele ikone geword het. ☒ Die hiphop-kunstenaars en kultuur is gestig. ☒ Hierdie hiphop-kultuur en graffiti het oorgespoel na die algemene populêre kultuur. ☒ Dit het ook in baie subgenres gediversifiseer en is nog steeds baie invloedryk in die hedendaagse mode, musiek, graffiti en multi-media. ☒ Hiphop-mode uit die 1980's het bestaan uit gebrandmerkte klere en toebehore soos sportdrag, skoene, oordadige sonbrille en swaar juweliersware. Skouervullings, oorgrootte uniek vervaardigde baadjies, klipgewasde jeans, beenverwarmers, kopbande, jellieskoene, Swatch horlosies, af-skouer rokke en -hemde, sowel as lappies, is almal kenmerkend van die 80-jarige mode wat as 'n eklektiese styl beskryf kan word. ☒ Kleure was opvallend, helder en neon, dikwels gepaard met diere of ander afdrucke. ☒

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

Geen punte sal toegeken word vir die herhaling van inligting in VRAAG 2 nie.

MAKLIK 2, MATIG 5, MOEILIK 3 (10)

TOTAAL AFDELING B: 40

VRAAG 3		TOTAAL
MAKLIK	2	2
MATIG	5	5
MOEILIK	3	3
TOTAAL	10	10

AFDELING C: KONTEMPORÊRE, INTERNATIONALE, OMGEWINGS- EN SOSIALE ONTWERP

VRAAG 4: OMGEWINGSKWESSIES

4.1 (Ken 3 punte toe)

- (Die term **KOOLSTOFVOETSPoor** ('CARBON FOOTPRINT') verteenwoordig die hoeveelheid kweekhuysgasse – koolstofdiksied en metaan – wat deur 'n persoon, groep mense, aktiwiteit of stelsel afgegee word. Koolstofvoetspoor kan ook vir een aktiwiteit gemeet word. 'n Produk se voetspoor kan bepaal word. deur te oorweeg hoe dit gemaak, gestoor, vervoer en vernietig word.)
- (Die term **VOLHOUBARE ONTWERP** ('SUSTAINABLE DESIGN') beteken die bewaring van ontwerp-, produk- of bouhulpbronne deur gebruik te maak van herwinde of hernubare materiale.)
- Die term **GROEN ONTWERP** ('GREEN DESIGN') verwys na ontwerpmetodes wat volhoubaar is deur gebruik te maak van herwinde, omgewingsvriendelike en hernubare materiale en ontwerpelemente, bv. sonkrag, waterbesparing en elektrisiteit.)

In FIGUUR 1 dra die gebruik van die sandsakke en hout van uitheemse / indringerspesies akasiabome ('wattle') by tot die vermindering van koolstofvrystelling omdat minder boumateriaal vir die projek vervaardig is, wat sodoende onnodige omgewingskade en energieverbruik voorkom. ☒ Die sand is naby duine versamel en is nie deur voertuie na die konstruksieterrein vervoer nie. Dit help ook om die koolstofvoetspoor van die behuisingsprojek te verminder aangesien minder kweekhuysgasse uitgestraal/afgegee word. ☒ Die arbeid wat aangewend is, was meestal mense uit die gemeenskap. Daarom is koste vir die vervoer van werkers tot 'n minimum beperk. Dit was voordelig omdat die vervaardiging van voertuie en uitstraling ('emissions') tot die koolstofvoetspoor bydra. ☒

Die terme "groen ontwerp" en "volhoubare ontwerp" word dikwels uitruilbaar gebruik, en volhoubare het 'n meer presiese betekenis wat dikwels verduister, verwring en verdun word deur die kommersialisering en bemaking van die groen "beweging". ☒

In die konteks van ons beboude omgewing beteken **volhoubaar** die vermoë om onbepaald te produseer, sonder om onomkeerbare skade aan die gesondheid van die ekosisteem te veroorsaak. Dit kan gesien word deur die gebruik van plaaslik verkrygbare sand en uitheemse hout wat geoes word. ☒

Groen ontwerp is duidelik omdat ander energie-doeltreffende aspekte die huise omgewingsverantwoordelik maak, met die gebruik van sonpanele om krag te skep vir die verhitting van water en fotovoltaiiese stelsels. Dit beteken om baie van die skadelike impak wat geboue op ons omgewing en die inwoners het, te verminder. ☒ Dit kan egter as "groen" beskou word, maar dit is nie volhoubaar nie. ☒

(3)

Gee krediet vir enige goed-bereidende en -gemotiveerde antwoord.

MATIG 1, MOEILIK 2

4.2 (Ken 4 punte toe)

- **Kandidate moet in paragrawe en volsinne skryf, sonder die gebruik van kolpunte of afsonderlike opskrifte.**
- **Afsonderlike opskrifte word in die memo gebruik om nasien te vergemaklik.**

Hierdie plakkaat verhoog bewustheid oor waterskaarste. Dit moedig mense ook aan om kosbare waterhulpbronne te behou, aangesien water bespaar word om lewens te red. ☒

BEELD:

Eerstewêreldlande met welvarende mense het toegang tot higiëniese toestande en skoon water soos gesien kan word in die beeld in die regterhandse paneel van die plakkaat. ☒ Die arm en minderbevoorregte gemeenskappe het nie hierdie hulpbronne soos in die linkerkantse paneel gewys word nie, waar die beeld van 'n dun en wangevoede persoon weggesny word op 'n ou, gekraakte muur. ☒ Die waterpyp verander in die dikderm van hierdie persoon, wat moontlik onsuiver water dra wat gesondheidsprobleme soos diarree veroorsaak. ☒

TEKS:

Die logo's op die regterkantse paneel lyk geordend en kreatief, ☒ terwyl die teks in die linkerkantse paneel 'n boodskap bevat wat geskryf is in 'n eenvoudige stenslipfontstyl wat simbolies gebrokenheid, swaarkry en uiterste eenvoud illustreer. Die teks word in bruin vertoon wat vuil modder simboliseer. ☒

(4)

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MAKLIK 2, MATIG 2

4.3 (Ken 8 punte toe)

EEN INTERNASIONALE ONTWERPER OF ONTWERPMAATSKAPPY WIE SE WERK OMGEWINGSKE AANSPEK.

Leerders moet opstelstyl skryf, maar die inligting in die memorandum is in kolpuntvorm om die nasien te vergemaklik.

JULIE BARGMANN (Amerikaanse Landskapargitek):

BENADERING EN DOELSTELLINGS

- Sy herwin en herstel besoedelde massas land wat erg aangetas is deur myne en die neerstorting van rommel. ☒
- Die gerestoureerde terreine word regeneratiewe parke ('regenerative parks') genoem. Haar projekte staan ook bekend as bruingrond herwinningsprojekte. (Dit is dus terreine wat nie herontwikkel of weer gebruik kan word nie omdat dit besoedel is met giftige stowwe.) ☒
- Onderwerpmateriaal sluit verlate steenkoolmyne, steengroewe wat gesluit is, fabriek wat nie meer gebruik word nie en stedelike treinspoor. ☒
- Sy laat bewyse na van die geskiedenis van 'n terrein sodat mense nie daarvan sal vergeet nie. ☒
- Sy onderrig mense oor 'critical site-seeing' wat daarop gemik is om die veelvuldige geskiedenis van 'n terrein te verken ten einde al die prosesse te verstaan wat tot die agteruitgang daarvan gelei het. ☒
- Bargmann stel spanne van argitekte, ingenieurs, historici en wetenskaplikes saam wat elk hul spesifieke vaardighede en visie tot die proses bydra. ☒

SY BEOOG OM:

- Die terrein te help ontwikkel tot iets wat dit veronderstel is om te wees, nie om dit bloot terug te neem na wat dit oorspronklik was. ☒
- Areas van sogenaamde stedelike wildernis ('urban wildernesses') te skep van industrieële areas wat nie meer gebruik word nie. ☒
- Die afval van eeulange produksies te omskep in iets wat kultureel, ekonomies en ekologies produktief kan wees. ☒
- Om verder te gaan as blote kosmetiese verbeteringe deur die kernprobleem aan te spreek. ☒
- Seker te maak dat die gerestoureerde areas mooi is, 'n funksie het en ook toeganklik is vir die gemeenskap. Hierdie siening is gebaseer op die idee dat ontwerp van geen waarde is tensy dit ook een of ander doel dien. ☒
- Om gebruik te maak van die 'transparent remedial schemes' sodat mense werklik die uitwerking kan sien van die herstel en herwin proses. (bv. Vintondale) ☒

VOORBEELD:

'TESTING THE WATERS AT VINTONDALE', (n 45 akker/18.2 hektaar park) ☒

- Oorspronklik 'n ongebruikte steenkoolmyn wat a.g.v. die mynproses kwaai besoedel is deur AMD (Acid Mine Drainage, suurmyndreinerings) ☒
- Die herwinningspan het bestaan uit Bargmann self, 'n argitek, 'n terreinfotograaf, 'n geskiedkundige, 'n hidro-geoloog, 'n kunstenaar, aard-technoloë en projekassistent. ☒
- Die landmassa van die park is toe sodanig uitgelê om 'n passiewe suurmyn dreinerings behandelingstelsel vir besoedelde water te vorm. ☒
- 'n Reeks moerasse is geskep wat bestaan uit vier retensiebakke en dreineringsweë, of behandelingsafdelings, waardeur die besoedelde water deurvloei. ☒
- In elke stadium van die Behandelingstuin word die water suiwerder en verander ook geleidelik van kleur vanaf suuroranje tot ertjiegroen. In die vierde stadium word dit alkaliese blougroen. ☒
- Uiteindelik vloei dit deur 'n spesiaal vervaardigde moeras vir 'n sogenaamde finale spoelproses vanwaar dit terugvloei na 'n plaaslike stroompie. ('n Stroompie is 'n kleiner as 'n rivier.) ☒
- Bewyse van die terrein se besoedelde toestand is op verskillende maniere sigbaar. Grond en plant vorms simboliseer die myngeboue van vroeër. 'n Lang dekblad van grond en mynafval het inskrywings van swart skyfies wat Vintondale se 152 kooksoonde voorstel. ☒

(8)

MAKLIK 3, MATIG 3, MOEILIK 2

[15]

VRAAG 4	4.1	4.2	4.3	TOTAAL
MAKLIK		2	3	5
MATIG	1	2	3	6
MOEILIK	2		2	4
TOTAAL	3	4	8	15

VRAAG 5: SOSIAAL-VERANTWOORDELIKE ONTWERP

5.1 (Ken 3 punte toe)

(Binne die ontwerp-wêreld kan sosiale ontwerp gedefinieer word as 'n ontwerpproses wat bydra tot die verbetering van menslike welsyn en lewensbestaan.)

ENIGE DRIE VAN DIE VOLGENDE:

- Dit is veilig en higiënies, aangesien die ontlasting in 'n hitte-verseelde en selfreinigende reseptor gedeponeer word, met die urine in 'n sop in die grond geskei. Alle oormatige hitte en vog ontsnap uit die toilet via 'n skoorsteen. ☒
- Die Andyloo is in staat om tot 90 mense te hanteer. Dit is dus koste-effektief vir arm gemeenskappe. ☒
- Mense wat in landelike gebiede woon, kan voordeel trek uit die Andyloo aangesien geen duur loodgieterwerk nodig is nie. ☒
- As gevolg van geen loodgieterwerk kan hierdie toilet 'n waardevolle kommoditeit wees in gebiede waar water 'n skaars hulpbron is. ☒
- Geen sistern met meganismes binne nie en geen toilethandvatse word benodig soos dit by konvensionele toilette gebruik word nie. Daarom is daar geen onkoste verbonde nie, aangesien die toilet onderhoudsvry is, wat dit koste-effektief maak. ☒
- Spoelwerk word eenvoudig gedoen deur die deksel van die toilet toe te maak en dus is dit maklik vir enigiemand om hierdie toilet te gebruik, selfs gestremdes. ☒
- Die as wat uit die brandproses voortspruit, kan gebruik word om die grondkwaliteit te verbeter. Dit is veral voordelig vir mense wat hul groentetuine moet bemes en onderhou. ☒

Gee krediet vir enige goed-beredeneerde en -gemotiveerde antwoord.

MATIG 3 (3)

5.2 (Ken 10 punte toe)

Leerders moet opstelvorm skryf, maar die inligting in die memorandum is in kolpuntvorm om makliker te merk.

DIE WERK VAN EEN PLAASLIKE OF EEN INTERNASIONALE SOSIALE VERANTWOORDELIKE ONTWERP / ONTWERPGROEP

**PLAASLIKE SOSIALE VERANTWOORDELIKE ONTWERPER:
CARROL BOYES**

SOSIALE KWESSIE: WERKLOOSHEID:

- Sy bestuur 'n multikulturele produksiespan. ☒
- Sy bied werkseleenthede vir meer as 400 mense in die piekproduksiefase / 250 in stiller maande. ☐
- Sy voorsien vaardigheidsopleiding aan alle lede van haar personeel (alle personeel kry geleenthede om deel te neem aan die verskillende areas van die besigheid) ☒
- Ontwerp, vervaardiging, groothandel en kleinhandelafdelings. ☒
- Sy ontwikkel nuwe talent in die metaalbedryf deur middel van 'n inisiatief / kompetisie genaamd 'METAL.' ☒

DOELWITTE:

- Om funksionele en esteties aangename ontwerpe in die vorm van lewenstylprodukte te produseer, insluitend eetgerei, bestek, tafeware (insluitend borde / bakkies / soptureens / skinkbekers), meubels. ☒
- Om elke stuk uniek en anders deur ontwerp en die handgemaakte produksieproses te maak. ☒

INVLOEDE:

- Die Menslike Figuur: alle vorms en groottes. Sy vind dit baie mooi en sien die menslike figuur of sy dele in alles waarna sy kyk. Dit is duidelik in die volgende werke - tydskrifrak, kruik, botterhouertjie, beker en eetgerei. ☒
- Antieke beskawings: veral Afrika-kuns is duidelik in haar abstrakte ontwerpe met hul eenvoudige meetkundige patrone en gestileerde figure. ☒

MATERIALE :

- Sy werk met metale en metaallegerings, soms ook met natuurlike elemente, bv. hout en leer. ☒
  - Aluminium: Lig en dus geskik vir lampe, beeldhou vase en meubels. ☐
  - Tin: (tin + antimoon + koper). Baie sag en maklik om te vorm – maak unieke produkte), bv. eetgerei. ☒
- Vlekvrye staal: (chrom en nikkel) dit is duurder om te ontwikkel en is moeilik om mee te werk. Dit is duursaam, lig en sterk en kan blink gepoleer word. Geskik vir meer ingewikkelde ontwerpe met langdurige aantrekkingskrag. ☒

ONDERWERP:

- Abstrakte en figuurlike vorms . ☒
- Gegolfde krulles en krommes asook sagte meetkundige golwe en spoel. ☒
- Vereenvoudigde naakte menslike figure, lieflike meerminne, visse. ☒
- Die figure lyk of hul duik, hang, spring en leun teen 'n voorwerp wat saamsmelt en daarmee saamwerk, byvoorbeeld die beker. ☒

ONTWERPPROSES EN PRODUKSIEMETODES:

- Ontwerpe word oorspronklik in potlood uitgewerk en dan word 'n driedimensionele kleivorm van die ontwerp gemaak. ☒
- Gietvorms word dan gemaak vir gietstukke, rubber as die metaal wat gegiet moet word tin of aluminium is, en was as dit vlekvrige staal is. ☒
- Die vorm word dan in metaal gegooi. ☒
- Die finale produk word op 'n poleerwiel gepoleer / gebuffer. ☒
- Elke afgewerkte produk het sy eie unieke handgemaakte gehalte omdat die oorspronklike klei prototipe die subtiele indentasies van vingerpunte laat. ☒
- Sy ontgin en verstaan elke nuwe metaal se aantrekkingskrag en uniekheid op nuwe en verskillende maniere. ☒
- Organiese, lineêre lyne domineer die werk. ☒

VOORBEELD: *BOTTERBAKKIE* ☑

- Die werk is eers in klei gemodelleer en daarna in tin gegiet. ☑
- Die vorm is oneweredig afgerond, swaar en dik, wat herinner aan handgemaakte, ou metaalbakkies. ☑
- 'n Hoogs vereenvoudigde geronde figuur met arms wat om die rand van die bak strek, kom van die een kant van die buitenste muur af. ☑
- Die tin is gebuffer tot 'n gladde, sensuele, glinsterende afwerking op die buitenste oppervlak. Dit kontrasteer met die ongepoleerde ruwe binnemure. ☑
- Die glinsterende tindeeltjie gee 'n luukse gehalte aan die werk en weerspieël vorms en kleure subtiel uit sy omgewing. ☑
- Organiese, sirkelvormige lyn oorheers die werk. ☑

(10)

OF*PLAASLIKE SOSIAAL-VERANTWOORDELIKE ONTWERPGROEP:***STREETWIRES****SOSIALE KWESSIES: WERKLOOSHEID**

- Die besigheid fokus op die vervaardiging van straatdraadkuns, 'n unieke Suid-Afrikaanse genre om die probleme van werkloosheid en armoede in ons land aan te spreek. ☑

DOELWITTE:

- Die hoofdoel is om betekenisvolle langtermyn indiensneming vir soveel werklose Suid-Afrikaners as moontlik te skep en te behou deur middel van handwerk. ☑
- Om die lewe van baie voorheen behoeftige Suid-Afrikaners te verbeter deur 'n werkplek, 'n doelwit te bied. ☑
- Die Streetwires-opleiding en -ontwikkeling is 'n nie-winsgewende maatskappy wat daarop gemik is om gemeenskappe te bevoordeel deur toegang tot vaardighedsopleiding en persoonlike ontwikkeling te bied. ☑
- Skep 'n reeks uitreikingsinisiatiewe in weeshuise en skole in arm gemeenskappe. ☑

INVLOED EN TIPE PRODUKTE:

- Weerspieël die draadkuns uit landelike gebiede van Maputaland en Zoeloeland waar jong kudde seuns hul eie draadspeelgoed geskep het. ☑
- Suid-Afrikaanse inheemse wild: voëls, diere, bome en blomme (fauna en flora) ☑
- Troetel- en plaasdiere. ☑
- Korporatiewe logo's wat Streetwires dan omskep in korporatiewe geskenke en promosie-items volgens bestelling. ☑
- Die dekormark, soos gesien in Streetwires se draad en kralewerk, bakkies, lampskerms, ens. ☑
- Kontemporêre lewe en produkte van die stedelike lewe is invloede en inspirasie vir hul produkte, soos eetgerei, radio's, taxi's en motors. ☑

ALGEMENE KARAKTEREIEKSKAPPE:

- Materiaal: Draad- en glaskrale, en sluit soms afgesnyde blikbottels of botteldoppies in
- Die werke is beide dekoratief en funksioneel. ☒
- Die vorms van produkte is gestileerd, grillerig en humoristies. ☒
- Lyn is eenvoudig en kromlynig. ☒
- Helder kleure oorheers, soos blou, geel, turkoois, lemmetjiegroen en pienk.
- Kleure druk gevoelens van lighartigheid en vreugde uit. ☒
- Ritme word geskep deur die krommende, nadenkende lyne te herhaal. ☒

ONTWERPPROSES EN PRODUKSIEMETODES:

- 'n Ontwerpspan skep nuwe draadkunsontwerpe, en sodra dit goedgekeur is, word templates gemaak. ☒
- Die sjabloon word dan oorgedra aan draadkunsenaars wat as 'n span werk om die produk te reproduceer. ☒
- Vyf produkreeks word geproduseer, naamlik "Steetwires Custom" (unieke produkreeks vir spesiale geleenthede en korporatiewe handelsmerke), "Streetwires Generic" (kleinhandelreeks wat die grootste persentasie van inkomste verseker), "Streetwires Collection" (gemik op meer gesofistikeerde ontwerp (high-end) en dekor-mark), "The Signature Range" (bevorder die name van die beste kunstenaars van die maatskappy en verkoop in die markwinkels) en "The Fine Art Collection" (uitstallings waar versamelings onder die name van die kunstenaars vertoon word). ☒
- Werk word verkoop uit hul kleinhandelwinkel in Kaapstad. Verskeie ander plaaslike kleinhandelaars, wat vir korporatiewe kommissies vervaardig word, word op internasionale handelsbeurse aangebied en ook na oorsese lande uitgevoer. ☒

VOORBEELD: "TROTS SUID-AFRIKAANS" LOGO *TROFEE* ☒

- Die Trots Suid-Afrikaanse veldtog is 'n Suid-Afrikaanse 'koop plaaslike' bemarkingsveldtog en logo. ☒
- In hierdie Streetwires-trofee-skepping word dit vertoon as 'n geopende hand met die palm na onder wat op 'n klein voetstuk staan, met die "Trots Suid-Afrikaanse logo". ☒
- Die regmerk in die logo is die universele simbool van endossering, wat gehalte en goedkeuring aandui. ☒
- Die kleure vertoon die kleure van die Suid-Afrikaanse vlag. ☒
- Die organiese vorm van die hand kontrasteer met die geometriese vorms van die logo. ☒

(10)

EN

*INTERNASIONALE SOSIAAL-VERANTWOORDELIKE ONTWERPER:**ONTWERPER: BJ KRIVANEK***SOSIALE KWESSIES: GEMARGINALISEERDE EN VERWORPE GROEPE IN DIE SAMELEWING** ☒**DOELWITTE EN SOSIALE VERANTWOORDELIKHEID:**

- Hy poog om openbare en digterlike dimensies te voeg tot die oormaat kommersiële boodskappe in die moderne stedelike landskap. ☒
- Om 'n stem te gee aan diegene wat moeg gebaklei is en gestigmatiseerde stedelike / stedelike gemeenskappe as 'n manier om na hulle uit te reik en hulle waardigheid te gee. ☒
- Krivanek beoog om monumente te ontwerp wat groepe vier wat deur die samelewing geïgnoreer, vermink of gemarginaliseer word. ☒
- Om mense se ervarings van die plek waarin hulle woon, te verryk. ☒
- Deur middel van woorde streef hy om mense se kennis van die geskiedenis van die plek en die gebeure wat op daardie plek plaasgevind het, te vermeerder. ☒
- Om mense op 'n positiewe manier krities oor hulself en hul situasies te laat dink. ☒

INVLOEDE:

- Hy kry die inhoud van sy projek uit die geskiedenis van 'n area en ook deur na gemeenskapslede uit te reik. ☒
- Krivanek word beïnvloed deur en hy herleef die tradisie van argitektoniese inskripsies wat gebruik word op klassieke openbare geboue wat deur die eeue heen gebruik is om te herdenk en te onderrig. Die ryklik gespaseerde klassieke inskripsies was gewoonlik in hoofletters en geskryf deur mense in mag of dominante sosiale groepe. ☒
- Sosiale kwessies in kontemporêre stedelike lewe. ☒

ALGEMENE KARAKTEREIENSKAPPE:

- Hy kombineer beeldhoukuns, argitektuur en ontwerp om omgewingsinstallasies te maak wat die onsigbare buitestaander, eerder as bekende mense, gedenk. ☒
- Krivanek integreer die geskrewe woord met omgewings waar daar heelwat geboue is. ☒
- Die argitektoniese kunswerke waarvoor hy opdrag gekry het, blyk altyd 'n diep emosionele en sensitiewe verband met die fisiese mens te hê. Hulle moedig dikwels besinning van die kyker aan.
- Die manier waarop hy hierdie effek bereik, is deur gebruik te maak van natuurverskynsels soos lig, refleksie, skadu's en projeksies.
- Gebruik van materiale soos glas, aluminium, vlekvrystaal, beton. ☒
- Hy poog om openbare en digterlike dimensies by te voeg tot die oorvloed kommersiële boodskappe in die moderne stedelike wereld. ☒
- Hy verkry die inhoud van sy projek uit die geskiedenis van 'n webwerf en ook deur uit te reik na gemeenskapslede. ☒
- Krivanek se werk herleef die tradisie van argitektoniese opskrif. Klassieke openbare geboue het al eeue tekste ter herinnering en opdrag gegee. Krivanek se hoofletters, ryklik gespaseer, verwys na hierdie tradisie. ☒

- Terwyl klassieke inskripsies die oortuigings en waardes van die dominante sosiale groepe weerspieël wat burgerlike geboue uitreik, bied Krivanek se werk alternatiewe standpunte aan. ☑
- Sy teks is ruim in die spasie en sorgvuldig in lyne gerangskik om die werklike waarde van die boodskap te handhaaf. ☐
- Fontstyle is in ooreenstemming met die omliggende argitektoniese strukture om die geskiedenis en karakter van die terrein te weerspieël en om daardie gebied 'n stem te gee. ☑
- Sy temas poog nie om te onderrig nie, maar weerspieël huidige sosiale kwessies. ☑ Hy werk saam met 'n span medewerkers. ☑

VOORBEELD VAN ONTWERP: *THE 9/11 GEDENKSTEEN*, by LAX LUGHAWA, Los Angeles ☑

- Opgerig ter herinnering aan die 11 September-terroriste-aanvalle op die Verenigde State aangesien drie van die vier gekaapte vliegtuie na LAX gegaan het.
- Amptenare van Los Angeles World Airports (LAWA) en Kultuursake het op 9 September 2003 'n permanente kunsuitstalling by LAX daaraan toegewy. ☑
- Konsep: Die kuns en ontwerpspan, BJ Krivanek en Joel Breaux, het 'n ontwerp geskep wat die gemeenskap se kollektiewe verlies weerspieël en die hoop wat voortspruit uit die land se versterkte nasionale identiteit. ☑
- Kenmerke: Besoekers aan die Gedenkwaardigheid betree oor 'n verhoudingsdrempel
- Inskripsie: *Dogter, buurman, burger*, et al. Om die ingeboude, versterkte fontein te bereik. ☑
- Op sy rand kan besoekers die drywende, reflektiewe skottel beweeg om die wisselwerking tussen nasionale persepsies te aktiveer. Inskrywings: *United We Stand, See to Shining Sea, Home of the Brave*, et al – teenoor kern Amerikaanse regte en ideale – ingeskryf: *Privaatheid, Habeas Corpus, Vergadering*, et al – dui op die nasionale dialoog wat deur die aanvalle veroorsaak is. ☑
- Inskripsie op die swaaispieëlskottel, wat snags opwaarts weerspieël word, is die persoonlike eienskappe van die slagoffers – inskripsie: *Geliefdes, gelyk, sterk, eerlik*, et al – bewyse van ons diverse Amerikaanse burgerskap en die eienskappe wat die nasionale identiteit van die Amerikaners vorm. ☑
- Soos projeksies in die nag simboliseer hierdie konstellasie die oorblywende nasate van die slagoffers. ☑
- Op die plate in verskillende tale is gewone Amerikaanse frases soos "American Dream" wat wêreldwyd bekend is. ☑
- Die gesegmenteerde plate veroorsaak ook die verdeling van hierdie frases wat die verbreking van die Amerikaanse ideologie as gevolg van die gebeurtenis verteenwoordig. ☑
- Die gedenksteen is gebou bo-op 'n bestaande fontein - die plate beweeg voortdurend weens die beweging van die water waarop die plate dryf. ☑
- Materiaal: Veselglas met spieël-gepoleerde vlekvrystaalbekleding word gebruik as die gesig van die swaai reflektiewe skottel, met die 09/11/01-merker van aluminium. ☑
- Poeierbedekte aluminiumbekleding word gebruik om die omtrek van die fontein te sluit. Die gebied rondom die fontein is sandgeblaseer beton met ingevulde epoksie-aggregaatvlugbane, met geëtste aluminium wat die vier vlugte op daardie dag verteenwoordig. ☑

(12)

MAKLIK 5, MATIG 2, MOEILIK 5**[15]**

VRAAG 5	5.1	5.2	TOTAAL
MAKLIK		5	5
MATIG	3	2	5
MOEILIK		5	5
TOTAAL	3	12	15

TOTAAL AFDELING C: 30
GROOTTOTAAL: 100

VRAAG 1	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	TOTAAL
MAKLIK	3	1	2	2	1	9
MATIG	4	3	2	2	2	13
MOEILIK	3	2		2	1	8
TOTAAL	10	6	4	6	4	30

VRAAG 2	2.1	2.2	2.3	2.4	TOTAAL
MAKLIK	3	3	2	1	9
MATIG	4	3	2	3	12
MOEILIK	3	2	2	2	9
TOTAAL	10	8	6	6	30

VRAAG 3		TOTAAL
MAKLIK	2	2
MATIG	5	5
MOEILIK	3	3
TOTAAL	10	10

VRAAG 4	4.1	4.2	4.3	TOTAAL
MAKLIK		2	3	5
MATIG	1	2	3	6
MOEILIK	2		2	4
TOTAAL	3	4	8	15

VRAAG 5	5.1	5.2	TOTAAL
MAKLIK		5	5
MATIG	3	2	5
MOEILIK		5	5
TOTAAL	3	12	15

ANALISEROOSTER:

VRAAG	1	2	3	4	5	TOTAAL	%
MAKLIK	9	9	2	5	5	30	30
MATIG	13	12	5	6	5	41	41
MOEILIK	8	9	3	4	5	29	29
TOTAAL	30	30	10	15	15	100	100